

Rondblik

Onvolgroeide identiteit?

J. Wesseling

‘Verbondenheid met Christus is genoeg,’ kopte de krant. Dat trok de aandacht. Wanneer de grootste gereformeerde scholenvereniging de toelatingseisen verruimt, is dat voorpaginanieuws. Het klinkt ook heerlijk royaal en ruimhartig: we houden niet langer krampachtig en bekrompen vast aan strikte standaarden en hekwerken. Wellicht zal het ook tegemoetkomen aan het bij sommigen bijna religieuze en soms reactionaire verlangen niet langer ‘moeilijk te hoeven doen’. Maar... is er nu sprake van een verschraling of een verrijking? Getuigt dit van achteruitgang of van groei?

Het bestuur werd geïnspireerd door Arie de Rover. Hij betoogde dat de identiteit van gereformeerde scholen en kerken te veel bepaald wordt door strikte normen en standaarden. Ik snap wat hij bedoelt en ik kan me daar ook wel veel bij voorstellen.

Kenmerkend evenwel voor het door hem (en mij!) veelvuldig gehanteerde en gewaardeerde model is dat onze identiteit (wie en wat wij zijn) het sterkst beïnvloed wordt door onze spiritualiteit, dat wil zeggen vanuit onze geestelijke werkelijkheid. Deze spiritualiteit werkt vervolgens door in identiteit, vormen, standaarden en overtuigingen. Het kwaad zit dus ook niet in standaarden en normen op zichzelf, maar in een mogelijk weinig geestelijke beleving en hantering ervan.

Evenwel, dit model dient wel goed gehanteerd te worden. Het is daarbij van eminent belang om dat grotere geestelijke geheel waarvan wij deel uitmaken, goed in te vullen en adequaat te omschrijven.

De Geest van Christus leidt ons *door de Schriften* die andere geestelijke werkelijkheid binnen, zoals J. van Bruggen onlangs mooi omschreef. We hebben te maken met een God die Zich aan ons openbaart door middel van zijn Woord. In het gewaad van het evangelie komt Christus tot ons en deelt aan ons uit wat Hij voor ons heeft verworven en met Zich meebrengt. En daarin is het helemaal waar: alleen wie door een echt geloof aan Jezus Christus verbonden is, ontvangt het heil terug. Maar dat is nog maar de halve waarheid.

Niet voor niets voegt de Heidelbergse Catechismus daaraan meteen toe: ‘en zijn weldaden aannemen’, dat wil zeggen accepteren en in ontvangst nemen. Verbonden zijn aan de wijnplant blijft niet zonder vrucht (Joh. 15:1-8).

Het is daarom te schraal daarbij alleen God te noemen of te focussen op de persoon van Jezus Christus, hoezeer dat misschien ook inspeelt op de hedendaagse hunkering naar verbondenheid en een persoonlijke relatie. Willen we aan Jezus Christus recht doen, dan brengt in die immense geestelijke werkelijkheid van de God van hemel en aarde zijn verbinding met ons heel wat meer met zich mee. Ik hoop echt dat de twee dienaren van het Woord op het congres ook het Woord in z'n volle omvang en diepgang hebben laten spreken, al blijkt dat niet uit het krantenverslag.

‘Verbonden zijn met Christus’ impliceert volgens zijn eigen zeggen immers primair ook *gehoorzaamheid aan zijn Woord*: wie zijn geboden bewaart, blijft in Hem en Hij in hem (1 Joh. 3:24). En: wie zijn Woord bewaart, in die is waarlijk de liefde van God volmaakt geworden (1 Joh. 2:5).

‘Verbonden zijn met Christus’ betekent daarom ook een *blijven bij de gezonde leer* en bij de

heilzame woorden van Jezus Christus (1 Tim. 1:10; Tit. 1:9). Daarbij moeten we ermee rekenen dat mensen deze leer van de godsvrucht ook uit hoogmoed of verblinding kunnen verwerpen (1 Tim. 6:3). Bovendien kan er een tijd aanbreken dat mensen de gezonde leer niet meer te pruimen vinden, omdat hun gehoor is verwend en zij voorgangers zoeken die hen naar de mond praten (2 Tim. 4:3).

‘Verbonden zijn met Christus’ brengt met zich mee dat wij *deel uitmaken van de kerk*, die zijn lichaam is, de volheid van Hem die alles in allen vervult (Ef. 1:22). De Zoon van God verzamelt deze kerk in de eendracht van het (zowel relationeel als inhoudelijk) echte geloof.

‘Verbonden zijn met Christus’ leidt tot *voortdurende inspanning ‘om de eenheid te bewaren die de Geest (van Jezus!) u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is’* (Ef. 4:3-6).

‘Verbonden zijn met Christus’ brengt ons ook in *verbinding met de Vader en de Geest*. We worden immers ondergedompeld en zo op naam gezet van de Vader, de Zoon en hun Geest (Mat. 28:19).

‘Verbonden zijn met Christus’ motiveert tot *heiliging*: uit barmhartigheid heeft God ‘ons gered door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwende kracht van de Heilige Geest, die Hij door Jezus Christus, onze redder, rijkelijk over ons heeft uitgestort’ (Tit. 3:5-6).

‘Verbonden zijn met Christus’ beweegt ons tot een *zuiver gebruik van de sacramenten*, die op zijn bevel zijn ingesteld. Hoe ga je om met ‘zijn lichaam’ en ‘zijn bloed’? Dat vraagt om onderlinge aansporing en terechtwijzing (vgl. Mat. 26:26v en 1 Kor. 11:27).

De schooldirecteur en bestuursvoorzitter geven aan, die inhoud meer in het centrum te willen zetten. Dat juich ik van harte toe. Het lijkt me ook broodnodig. De door hen gebruikte terminologie verraadt nogal eens een wat afstandelijke, juridiserende manier van kijken en blinkt niet uit in geestelijke zeggingskracht.

Wanneer zij de kerk vooral benoemen als ‘instituut’, lijkt dat mij een even weinig bijbelse als geestelijk-inhoudelijke typering. De institutionele kant van de kerk is nog maar de buitenkant, de vormgeving (in het model: gedrag). Daarmee heb je het wezen, de identiteit van Christus’ kerk en de daaruit voortvloeiende overtuigingen nog niet in beeld gekregen en benoemd. Het woord ‘kerkeis’ (Elsbeth Vonkeman, *ND* 1 februari jl.) lijdt overigens aan hetzelfde euvel. Wie zegt dat ‘ons bestaansrecht juridisch gezien verbonden is met het etiket gereformeerd’, kijkt inderdaad met een beperkte blik (juridisch) en moet zich nog maar eens goed in de inhoud van ‘gereformeerd-zijn’ gaan verdiepen.

Dat het vroegere toelatingsbeleid neergezet wordt als ‘heksen’, verraadt weinig feeling op ‘identiteitsniveau’ voor de geestelijke motivatie achter dit beleid.

De kreet ‘onze historie ligt in het gereformeerde, onze toekomst in Christus’ is een geweldig vals dilemma. Ook voorgaande generaties hebben vanuit hun verbondenheid met en gehoorzaamheid aan Christus naar eer en geweten gehandeld. Zij hebben recht op een billijke, geestelijk-inhoudelijke taxatie en benoeming van hun drijfveren en handelen. Ook zij zochten hun identiteit in en de eer van Christus!

Directeur en voorzitter hebben (met hun leerkrachten?) nog wel wat huiswerk te doen. Ook de identiteitscommissies wacht een zware klus. Zij allereerst dienen in die geestelijke werkelijkheid te leven en met hart en ziel confessioneel-gereformeerd te zijn. Want hoe bepaal je in één gesprek of iemand in alle bovengenoemde facetten aan Christus verbonden is, in leer en leven? En hoe sta je voor je gereformeerde identiteit met een aantal ongedoopte kinderen van 7 jaar in de klas?

De beschermende structuur van een veilige kerkmuur valt bij de toelating tot de school en in de klas ergens weg. Maar ‘verbondenheid met Christus’ is, hoe kernachtig ook, tegelijk een veel te

smalle en schrale formulering voor de spirituele werkelijkheid waarin Christus' Geest ons binnenleidt en waarvan wij dankzij Gods genade deel mogen uitmaken. Deze op het eerste gehoor royale en ruimhartige formulering doet tekort aan het Woord (dat is Christus zelf!), in z'n volle omvang en rijkdom. Wanneer dat gebeurt, versmalt onze spiritualiteit en verschaalt onze identiteit. Vroeg of laat gaat dat zich ook wreken in je overtuigingen, standaarden en vormgeving.

Kenmerkend voor gereformeerd geloven en leven is dat we niet leven met een halve Christus, doordat persoon en werk gescheiden worden. Uit het relationele aspect (verbondenheid) vloeit meteen de inhoud van Christus' weldaden en werken voort. Dus ook de weldaad van zijn openbaring op Schrift, zijn gezonde leer, zijn kerk, zijn bevel tot doop en avondmaal, zijn kracht om ons door zijn Geest (ook kerkelijk) samen te binden en te heiligen.

Kenmerkend voor gereformeerd geloven is daarom ook meteen dat we niet leven met een halve Bijbel, vanwege uit hun verband geplukte of op de klank af geselecteerde teksten.

Gereformeerd is: totus Christus; sola Scriptura.

Daar kun je niet omheen.

Door ons geloof en door onze kennis van de Zoon van God vormen we een eenheid, de eenheid van de tot volle wasdom gekomen volheid van Christus. Door ons aan zijn waarheid te houden en elkaar lief te hebben, groeien we samen volledig toe naar hem die het hoofd is, Christus (Ef. 4:13 en 15).